

DEZVOLTARE DURABILĂ ȘI PIEȚELE REGIONALE DE ENERGIE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Conf. univ. dr. Iosif MOLDOVAN¹

Rezumat

În viziunea Uniunii Europene, asigurarea securității energetice capătă noi valențe în contextul crizei din Ucraina. În fapt este conștientizată vulnerabilitatea resurselor de energie ale Uniunii, dată de dependența de importurile de energie primară, de repartizarea neuniformă a acestora între statele membre și de șocurile pe care aceste stări de fapt le pot produce asupra securității energetice. Din perspectiva dată, securitatea energetică trebuie să devină capitolul următor al proiectului european de integrare și extindere a pieței comune, care, să nu uităm, a început cu un proiect economic, prin creerea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului. O astfel de abordare ar schimba situația în Europa, iar eforturile Uniunii prin reglementări clare și prin alocarea de fonduri în scopul stimulării procesului de diversificare al surselor de energie, al creerii unor piețe regionale de energie stabile și al creșterii eficienței energetice ar face ca niciun stat să nu mai poată folosi sursele proprii de energie ca arme politice.

Cuvinte cheie: *securitatea energetică, piețe regionale de energie, eficiență energetică*

1. EVOLUȚII ȘI PROVOCĂRI ÎN SECTORUL ENERGETIC LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

În conjunctura economico-politică actuală, Uniunea Europeană va trebui să răspundă noilor provocări generate de necesitatea asigurării securității energetice, care devine un atribut esențial al securității naționale pentru statele membre. Astfel, asigurarea cu energie competitivă, condiționată de efortul de limitare a schimbărilor climatice, de creșterea cererii globale de energie și de viitorul nesigur al accesului la resursele energetice tradiționale pe cale de epuizare, face necesar ca UE să-și identifice punctele vulnerabile date de dependența de importurile de energie primară și de șocurile pe care această stare de fapt le poate produce asupra securității europene.

Din perspectiva dată, viziunea politicii energetice europene corespunde conceptului de dezvoltare durabilă și ia în considerare aspecte care privesc accesul consumatorilor la surse de energie sigure și cu prețuri accesibile, la dezvoltarea durabilă a producției, la eficiențarea transportului și consumului de energie. Noua viziune este necesară pentru a crește siguranța în aprovizionarea cu energie și pentru a reduce emisiile de gaze cu efect de seră.

Politica Uniunii Europene în domeniul energiei până în anul 2020 urmărește îndeplinirea a trei obiective majore și anume:

- **Durabilitate**, prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială;
- **Competitivitate**, care vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie, și în acest sens, Parlamentul European și Consiliul în septembrie 2008 au adoptat al treilea pachet legislativ pentru reglementarea pieței interne de energie;

---

¹ Univ. Lucian Blaga, Sibiu, iosif.moldovan@ulbsibiu.ro

- **Siguranța în alimentarea cu energie**, prin reducerea vulnerabilității Uniunii Europene în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a evitării posibilelor crize energetice și a nesiguranței în alimentarea cu energie în viitor.

Politica viitoare a Uniunii Europene în domeniul energiei este fundamentat pe seama unui pachet de reglementări „Energie – Schimbări Climatice”, care a fost agreat de șefii de stat și de guverne, la Consiliul European din 13 decembrie 2008 și care a fost aprobat în cadrul Consiliului European și apoi adoptat de Parlamentul European în decembrie 2008 fiind publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din iunie 2009.

Pachetul legislativ „Energie – Schimbări Climatice” este important prin faptul că repartizează între Statele Membre, pentru anul 2020, obiectivele specifice ale Uniunii Europene și prin faptul că acte normative esențiale în domeniul energetic,

Obiectivele specifice ale Uniunii Europene „obiectivele 20-20-20”, sunt următoarele:

- reducerea emisiilor de GES la nivelul UE cu cel puțin 20% față de nivelul anului 1990;
- creșterea cu 20% a ponderii surselor de energie regenerabilă (SRE) în totalul consumului energetic al UE și o țintă de utilizare a 10% biocarburanți în transporturi;
- reducerea cu 20% a consumului de energie primară, prin îmbunătățirea eficienței energetice, față de nivelul la care ar fi ajuns consumul în lipsa acestor măsuri.

Actele normative esențiale care aduc reglementări în domeniul energetic privesc patru acțiuni distincte și anume:

- extinderea schemei de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (ETS) prin introducerea altor categorii de instalații și includerea altor gaze cu efect de seră² în această schemă;
- distribuirea efortului de reducere între Statele Membre, prin stabilirea unor ținte diferențiate situate între -20% și +20% față de anul 2005³ și pentru sectoarele non-ETS;
- promovarea tehnologiei de captare și stocare a dioxidului de carbon⁴;
- stimularea utilizării surselor regenerabile de energie⁵.

În același context, față de reglementările europene prezentate, trebuie spus că, efectele schimbărilor din ultimii ani de pe piețele globale de energie au fost în mare măsură atenuate ca urmare a liberalizării prețurilor și al diversificării aprovizionării și posibilităților de import. Aceste componente vor acționa și în perioada următoare motivat de faptul că se întrevăd modificări importante, generate de faptul că prețul energiei va fi afectat de investițiile importante necesare în sectorul energetic pentru îmbunătățirea infrastructurii de producție și transport, precum și de stabilirea prețului carbonului și a prețurilor internaționale mai mari la energie datorită creșterii cererii în statele emergente.

Securitatea aprovizionării, competitivitatea și obiectivele legate de atenuarea schimbărilor climatice pot fi asigurate numai dacă infrastructura energetică va fi modernizată, dacă instalațiile învechite vor fi înlocuite cu alternative competitive și dacă energia va fi folosită mai eficient pe parcursul lanțului energetic.

Noua abordare a politicii energetice europene este avantajată de faptul că, Statele membre și consumatorii mari din industrie recunosc amploarea provocărilor și conștientizează faptul că, securitatea aprovizionării cu energie, utilizarea eficientă a resurselor la prețuri accesibile și

² Directiva 2009/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 23 aprilie 2009, de modificare a Directivei 2003/87/CE în vederea îmbunătățirii și extinderii sistemului comunitar de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră

³ Decizia nr. 406/2009/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 23 aprilie 2009, privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020

⁴ Directiva 2009/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 23 aprilie 2009, privind stocarea geologică a dioxidului de carbon

⁵ Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 23 aprilie 2009, privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

promovarea unor soluții inovatoare sunt determinante pentru creșterea durabilă pe termen lung, pentru crearea de locuri de muncă și pentru creșterea calității vieții în Uniunea Europeană.

Aspectele semnalate capătă importanță deosebită în contextul economic mondial în care, dacă actualul sistem legislativ și politicile publice din sectorul energetic rămân neschimbate până în anul 2035, se previzionează că cererea mondială de energie va crește cu aproape 50% comparativ cu anul 2007, iar ponderea cea mai mare în creșterea consumului de energie, o vor avea statele din afara Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, a căror cerere va crește cu 84%, comparativ cu doar 14% pentru țările din OECD⁶.

Aceiași sursă arată că, deși recesiunea economică a încetinit rata de creștere a consumului mondial de energie electrică în anii 2008 și 2009, producția de energie electrică este estimată să crească până în anul 2035 cu 87%, creștere care va fi asigurată de energia nucleară și de energia furnizată din resurse regenerabile.

Pentru diversificarea surselor de energie regenerabilă este necesară susținerea și încurajarea acestora cu programe guvernamentale, care sunt justificate de necesitatea evitării influenței creșterii prețurilor combustibililor solizi și de reglementările care impun suportarea costurilor pentru emisiile de CO₂.

Referitor la efortul de reducere a dependenței energetice a Europei față de Rusia de care rămâne serios afectată și în același timp vulnerabilă⁷, Comisiei Europene i s-a cerut în martie 2014 să prezinte măsuri specifice care urmează să fie propuse în cadrul summitului din 26 și 27 iunie 2014.

În acest sens, Comisia Europeană a luat în considerare mai multe variante de lucru, care pun accentul pe eficiența energetică, pe surse noi de hidrocarburi și pe surse alternative de energie.

Variantele analizate sunt :

- îmbunătățirea eficienței energetice,
- dezvoltarea energiilor regenerabile,
- relansarea producției europene de hidrocarburi în Marea Nordului și în Marea Mediterană,
- energia nucleară,
- exploatarea gazelor de sist,
- diversificarea furnizorilor și achiziția de gaz lichefiat.

2. REGIONALIZAREA PIETELOR DE ENERGIE

Aprovizionarea stabilă și sigură a statelor din Uniunea Europeană cu energie, are efecte pozitive asupra economiei mondiale și se poate realiza prin stabilitatea piețelor regionale de energie. Aceste piețe regionale sunt dependente de o serie de factori care privesc: diversificarea furnizorilor de energie, progresul înregistrat în identificarea unor noi surse alternative de energie, identificarea unor soluții eficiente de transport și de consum al energiei.

Din perspectiva dată, evoluția abordărilor pe teme energetice din spațiul central-est european sugerează dezvoltarea unor modele de piață bazate pe realizarea unei integrări a piețelor în regiune. Condiția este ca acestea să fie integrate în strategia Uniunii Europene de

⁶ Elemente de strategie energetică pentru perioada 2011 – 2035 Direcții și obiective strategice în sectorul energiei electrice, cap.2. Context Internațional, draft I <http://www.minind.2011>

⁷ UE ramane vulnerabila" deoarece "importa 53% din energia consumata, respectiv o factura de un miliard de euro pe zi, iar sase dintre statele sale depind de Rusia in calitate de furnizor exclusiv", în condițiile în care Rusia exportă 80% din petrolul sau și 70% din gaz spre UE, ceea ce îi asigură venituri importante la buget, vezi intervenția din 21.05.2014, de la Bruxelles, a președintelui Comisiei, Jose Manuel Barroso, citat de AFP .

asigurare a independenței și securității energetice, în condițiile în care piețele naționale de energie din această regiune sunt caracterizate prin grade diferite de maturitate și de lichiditate.

Relevant în acest demers este Tratatul Comunității Energetice în Sud-Estul Europei, în vigoare de la 1 iulie 2006, care urmărește crearea unei piețe regionale pentru energie electrică și gaze naturale, funcțională și eficientă în sud-estul Europei, în concordanță cu strategia și viziunea Uniunii Europene.

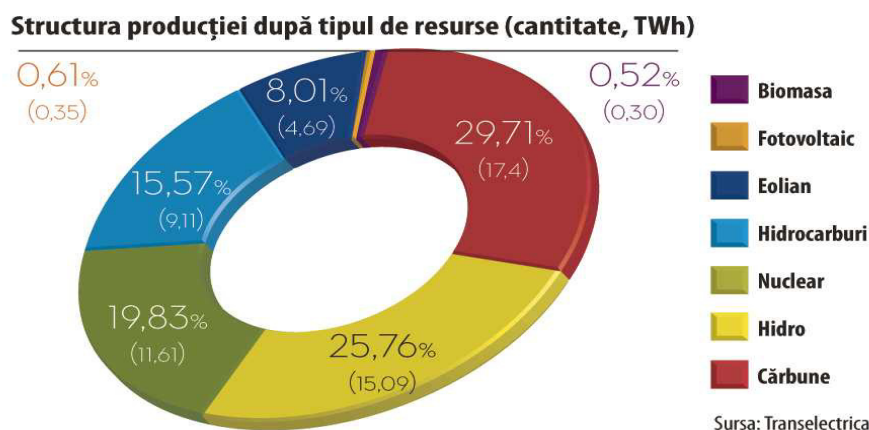
Prin Tratat, statele semnatare s-au angajat să implementeze acquis-ul comunitar pentru energie, mediu, concurență și surse regenerabile, iar concordanța cu legislația specifică a Uniunii Europene este precizată în mod specific, statele asumându-și răspunderea pentru a întreprinde măsurile corespunzătoare în vederea îndeplinirii obligațiilor și cerințelor rezultate din Tratat. Pentru îndeplinirea prevederilor din Tratat, România, prin Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri promovează cooperarea cu statele din Regiunea 8 (Europa de Sud Est) prin semnarea de memorandumuri de înțelegere.

3. ROMANIA PIATA REGIONALA DE ENERGIE

Prin diversitatea resurselor de energie și potențialul dezvoltării economice durabile, România are posibilități importante de manifestare și este motivată să devină o piață regională de referință în domeniul energetic în Europa de Sud-Est.

Un rol important în acest proces îl va avea consecvența și gradul de predictibilitate al facilităților care vor fi acordate în viitor pentru susținerea investițiilor majore în sectorul energetic, volumul fondurilor care vor fi alocate sau accesate de la bugetul Uniunii Europene pentru modernizarea și eficientizarea infrastructurii destinate producției și distribuției energiei electrice la prețuri competitive și în principal managementul public practicat în companiile cu capital de stat furnizoare de energie. În sensul exprimat sunt relevante rezultatele bune înregistrate în producția de energie electrică din surse alternative, care sunt consecința schemei de sprijin acordată de România începând cu anul 2011 pentru investiții în proiectele solare și în cele eoliene.

Schema, deși controversată ca urmare a modificărilor aduse în anul 2012, rămâne printre cele mai generoase din Europa și a avut ca efecte pozitive, stimularea surselor alternative de energie și atragerea unor investiții importante în economie, dar și efecte negative prin creșterea costurilor de furnizare a energiei electrice pe seama consumatorilor. Important este că, această schemă a produs modificări esențiale în reconfigurarea structurii producției de energie electrică din România în anul 2013 prin aportul adus de energia eoliană, de energia fotovoltaică și de cea produsă din biomasă. Tabloul producției de energie electrică cu modificările survenite este prezentat în figura de mai jos⁸:

⁸ Vezi capital.ro CAPITAL ENERGIE distribuit cu ediția print numărul 9 a revistei Capital din săptămâna 2-9 martie 2014

Rezultatele trebuie apreciate ca pozitive iar variantele care pot concura pentru ca România să devină o piață regională de referință în domeniul energetic sunt resursele alternative de energie, respectiv energia eoliană, energia solară și biomasa.

Alte variante serioase de lucru sunt energia produsă în hidrocentrale, care deși înregistrează costuri scăzute este afectată de managementul ineficient și utilizarea eficientă a gazelor naturale existente influențate pozitiv de noile depozite identificate în Marea Neagră.

Exploatarea gazelor de șist poate de asemenea să-și aducă un aport însemnat în acest demers cu condiția creșterii transparenței și calității comunicării în spațiul public a informațiilor ce privesc acest domeniu.

CONCLUZII

Statele membre ale Uniunii Europene recunosc provocările din sectorul energetic și conștientizează faptul că, securitatea aprovizionării cu energie electrică, utilizarea eficientă a resurselor la prețuri accesibile și promovarea unor soluții inovatoare sunt cruciale pentru creșterea durabilă pe termen lung, pentru crearea de locuri de muncă și pentru creșterea calității vieții în Uniunea Europeană ca și componentă de măsurare a responsabilității sociale a statelor membre.

Aspectele semnalate devin importante având în vedere că la nivel global, cererea mondială de energie va crește în perioada următoare.

România, ca Stat Membru al Uniunii Europene, are șanse reale să devină o piață regională importantă de energie, dar pentru aceasta este necesară actualizarea strategiei energetice care să răspundă obiectivelor asumate în raport cu aceasta. Strategia energetică trebuie să aibă în vedere un model de dezvoltare economică, care înseamnă mai mult decât creștere economică și să prioritizeze politicile publice în domeniul energetic.

În acest cadru, resursele de energie primară existente și cele potențiale, prioritățile impuse de îmbunătățirea infrastructurii de transport și de eficientizarea consumului de energie, pot fi folosite ca baza pentru fundamentarea investițiilor publice și pentru atragerea investițiilor directe în economie.

BIBLIOGRAFIE

- De Bry, F., Igalens, J., Pereti, J-M (sous la dir), “Etique et la responsabilite sociale”, EMS, 2010.
- Robert Lieberman, “Why the rich are getting richer.”, Foreign Affairs, January, 2011
- Hyman Minsky, “Stabilizing an Unstable Economy”, New York, McGraw-Hill, 2008 .(1986);
- Pachetul legislativ „Energie – Schimbări Climatice” adoptat în cadrul reuniunii plenare a Parlamentului European din data de 17 decembrie 2008;
- Strategia energetică pentru perioada 2011 – 2035 Direcții și obiective strategice în sectorul energiei electrice;
- Legislație națională și europeană;